
Цивільне право і цивільний процес; трудове право; сімейне право; міжнародне приватне право

УДК 340.1; 347.4 (477)

DOI 10.33244/2617-4154.1(18).2025.124-137

В. С. Дяченко,

аспірант,

Державний податковий університет

e-mail: kontanta08@ukr.net

ORCID ID 0009-0002-1678-3284

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

У статті здійснено аналіз правової природи договорів про надання медичної допомоги, встановлено, що такі договори мають як спільні – типові риси, так і відмінності (специфіку) залежно від предмета договору і його істотних умов.

Акцентовано увагу на те, що цивільне законодавство України визначає лише загальні положення про договір, однак не враховує специфіку медично-правових відносин, оскільки до такої категорії договорів застосовуються загальні положення договору про надання послуг, визначені у ст. 901–907 Цивільного кодексу України.

Доведено, що врахування специфіки договорів (типових рис і відмінностей) сприяє правильному вибору виду договору, забезпечує його відповідність змісту предмета регулювання.

Визначено специфіку предмета договору про надання медичних послуг, до якої віднесено обов'язковість безпеки медичної послуги для пацієнта, яку виконавець повинен забезпечувати у процесі її надання, та підвищені вимоги до виконавця послуги стосовно надання необхідної інформації, яка за змістом і обсягом дасть змогу пацієнту прийняти свідоме рішення стосовно медичної послуги.

Здійснено аналіз структурних елементів договору про надання медичних послуг. Встановлено існування різних підходів до розуміння істотних умов договору, яке пов'язане з відсутністю переліку таких умов. Доведено, що відсутність такого переліку є причиною різних підходів у судовій практиці під час вирішення медичних спорів.

Проаналізовано судову практику з вирішення медичних спорів. Встановлено неефективність застосування норм Закону України «Про захист прав споживачів» для врегулювання відносин, пов'язаних з наданням медичних послуг. Зроблено висновок, що

застосування норм Закону України «Про захист прав споживачів» є неприпустимим для врегулювання відносин з надання медичних послуг.

Ключові слова: медична послуга, медичні спори, договір про надання медичної допомоги, пацієнт, медичний працівник, медичні правовідносини.

Мета цієї статті полягає у здійсненні аналізу правової природи договорів про надання медичної допомоги, визначенні специфіки предмета договору про надання медичних послуг, здійсненні аналізу структурних елементів договору про надання медичних послуг, судової практики з вирішення медичних спорів та розробці пропозицій щодо удосконалення приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг.

Постановка проблеми. Правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я ще зовсім недавно відбувалось за допомогою адміністративного методу правового регулювання й асоціювалось із наданням медичної допомоги. Проте з розвитком ринкових відносин, неспроможності вітчизняної системи охорони здоров'я надавати медичну допомогу вчасно в необхідній кількості і відповідної якості, з одного боку, і потребою у таких послугах – з іншого, виникла необхідність у приватно-правовому регулюванні відносин у сфері охорони здоров'я. Останні правовідносини набувають розвитку ще й у контексті проведення медичної реформи галузі й обмовлені доцільністю формування єдиного медичного простору [1]. Як слушно зазначає Г. А. Миронова, «сьогодні механізм правового регулювання відносин медичної сфери в цілому забезпечується єдністю конституційного, адміністративного та цивільно-правового рівнів, тобто як за допомогою публічного, так і приватного права» [2, с. 39].

Варто зазначити, що у 1990-х роках з'являється у законодавстві України поняття «медична послуга» [3], яка розуміється як послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або ФОП, яких зареєстровано та які одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, оплачувана її замовником. Замовник можуть бути держави, відповідні органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, зокрема пацієнт.

Наразі серед науковців відсутній єдиний підхід до розуміння дефініції, пропонується різні варіації її тлумачення [4; 5; 6; 7; 8 тощо]. Проте вчені та практики схилиються до того, що медична послуга має «вартісне визначення; може бути базисом для розрахунку та чіткого окреслення рівня державних гарантій щодо медичного обслуговування населення; є комплексною; має самостійний виокремлений об'єкт та суб'єкт, а також замовника послуги, критерії надання якісних медичних послуг тощо» [9, с. 97].

Виходячи з наведеного вище, доводиться констатувати виникнення й розвиток приватно-правових відносин у сфері надання медичних послуг. Такі правовідносини потребують особливої уваги як з боку дослідників, так і практиків. Оскільки завдяки їм виникають зобов'язання з надання таких послуг. Йдеться насамперед про розвиток договірних відносин – договорів про надання медичних послуг; дій в інтересах третьої особи без доручення й односторонню обіцянку. Такі правовідносини потребують більш

детального дослідження особливо з урахуванням реалій військового стану в Україні і, на перспективу, післявоєнного відновлення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Приватні та публічні засади в регулюванні відносин з надання медичної допомоги ретельно досліджено Г. А. Мироною у монографії «Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги» [2], механізм правового регулювання правовідносин з надання медичних послуг з позиції гармонійного поєднання договірних конструкцій приватного та публічного права у сфері надання медичних послуг досліджено в наукових працях В. П. Маковія [8], деякі аспекти цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг проаналізовано у наукових доробках К. О. Скриннікової [10], І. Я. Сенюти [11], С. Б. Булеци [12], Т. Б. Блащук [13], І. В. Чеховської [14] та інших учених. Правовому регулюванню договірних відносин щодо надання медичних послуг приділено увагу в працях А. А. Герц [5; 15], А. Єщенко [16], Н. Абрамович [17], І. В. Венедіктової [18], О. С. Кізлової [19] та інших.

Водночас, не применшуючи наукові доробки учених, звертаємо увагу, що дослідженню особливостей приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг з урахуванням подальшої їх трансформації в умовах воєнного стану не було приділено належної уваги.

Виклад основного матеріалу. Приватні медичні правовідносини реалізуються у формі зобов'язання з надання медичних послуг, вони відповідають вимогам ст. 1 Цивільного кодексу України (засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників) [20]. Тобто до всіх зобов'язань, які виникають з приводу надання медичних послуг, як слушно зазначає Р. А. Майданик, повинні застосовуватися загальні норми цивільного права, якщо інше не обумовлено в присвячених таким договорам законодавчих актах [7, с. 53]. Водночас варто зауважити, що цивільне законодавство України визначає лише загальні положення про договір, однак не враховує специфіки медично-правових відносин оскільки до такої категорії договорів застосовуються загальні положення договору про надання послуг, визначені у ст. 901–907 Цивільного кодексу України [20]. Крім того, до унормування медичних правовідносин використовують норми Закону України «Про захист прав споживачів» [21]. Щодо останніх, варто зауважити, що судова практика доводить неефективність застосування згаданого Закону [21] для врегулювання відносин, пов'язаних з наданням медичних послуг, оскільки цей Закон регулює відносини, що виникають з приводу придбання, замовлення, використання товарів (робіт, послуг) для власних побутових потреб [22; 23]. А предметом медичних послуг є особисті немайнові блага – життя і здоров'я, які не можуть бути віднесені до правовідносин, спрямованих на задоволення побутових потреб. Відтак застосування норм Закону України «Про захист прав споживачів» [21] є неприпустимим для врегулювання відносин з надання медичних послуг [10]. Наразі доводиться констатувати, що Типового договору про надання медичних послуг немає, а тому невирішеними залишаються істотні умови такого договору, права, обов'язки та відповідальність сторін такого договору. Стосовно їх тривають численні дискурси в науковому середовищі [7; 17; 5; 19; 16].

Відповідно до цивільного законодавства України договір вважається укладеним якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Зазвичай істотними умовами договору вважають предмет договору, проте щодо договорів про надання медичних послуг до істотних умов відносять ще й якість, строк виконання та вартість [16; 24, с. 85; 25, с. 490]. Акцентуємо увагу на те, що перелік істотних умов Договору про надання медичних послуг наразі відсутній. Саме цим і пояснюються різні підходи до розуміння їх змісту в судовій практиці. Наприклад, у постанові Вінницького апеляційного суду від 6 травня 2020 року встановлено, що істотними умовами договору між Товариством з обмеженою відповідальністю «Медичний центр «Добробут-Поліклініка» та позивачем є предмет договору, строк договору, плата за договором, відповідальність виконавця за порушення договору та розірвання договору про надання послуг [26]. У рішенні Апеляційного суду Вінницької області від 27 квітня 2017 року договір про надання медичних послуг визначив істотними умовами прийом лікарських препаратів та дотримання рекомендацій лікаря щодо підготовки до перенесення ембріонів [27].

Зауважимо, що визначення предмета договору про надання медичних послуг є одним із проблемних теоретичних і практичних питань, оскільки сам предмет договору про надання медичних послуг тлумачиться як «вчинення лікарем (медичною установою) певних дій щодо надання медичних послуг» [24, 109]; як «дії закладу охорони здоров'я або лікаря, що мають медичний характер, і кореспондуючі дії отримувача послуг щодо їх оплати» [28, с. 83]; як «зобов'язання однієї сторони – послугонадавача – надати медичну послугу другій стороні – замовнику або третій особі...» [29, с. 147]; як «певної сукупності дій медичного характеру, що надаються закладом охорони здоров'я або лікарем... за які особа зобов'язана сплатити погоджену суму коштів» [17, с. 5].

З огляду на наведене вище можна зазначити, що кожен договір про надання медичних послуг має свої особливості, які повинні бути враховані під час його підписання. Йдеться насамперед про вид медичних послуг, що будуть надаватись за відповідним договором, а також метод їх здійснення. Щодо переліку конкретних дій медичних працівників, то зауважимо, що під час визначення предмета договору важко визначити такий перелік медичних послуг, оскільки він визначається зазвичай також і в процесі лікування.

Стосовно якості і строків виконання істотних умов договору про надання медичних послуг варто зауважити, що вони є важливими і такими, які пріоретизують збереження і охорону здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, що охороняється державою (ст. 3, 49 Конституції України [30]). Про це йдеться і у рішенні Тисменицького районного суду Івано-Франківської області [31], яким встановлено, що неналежне лікування та неправильний діагноз негативно вплинули на стан здоров'я позивача та порушили його право залишитися здоровим. У рішенні Бориспільського міськрайонного суду Київської області йдеться про дотримання норм ст. 49 Конституції України, у якій «передбачено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування», і далі зазначено, згідно «зі статтями 6, 42, 78, 80 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» кожен громадянин України має право

на охорону здоров'я, що передбачає кваліфіковану медико-санітарну допомогу. Медичне втручання (застосування методів діагностики, профілактики або лікування, пов'язаних із впливом на організм людини) допускається лише в тому разі, коли воно не може завдати шкоди здоров'ю пацієнта. Медичні працівники зобов'язані сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань, надавати своєчасну та кваліфіковану медичну і лікарську допомогу, а особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством» [32].

Чітке визначення вартості медичних послуг є також важливим під час укладання угоди, оскільки такий вид договору є оплатним. Як приклад, можна навести постанову Вінницького апеляційного суду області від 6 травня 2020 року в справі № 134/845/18 [33], де йдеться про збільшення вартості отриманих послуг. Як вбачається зі змісту укладеного договору та додаткової угоди від 11.01.2015, предметом договору було «надання комплексних медичних послуг загальною їх вартістю 12 500 грн. Обравши комплексну медичну програму – «амбулаторний нагляд за вагітністю» та сплативши повну її вартість у сумі 12 500 грн, ОСОБА_1 погодилась з умовами договору та прийняла їх.» Згідно з пунктом 3.6 договору факт підписання цього договору замовником свідчить про ознайомлення й погодження замовника з чинним Прейскурантом цін та вартістю відповідної програми. Виходячи з наведеного, відповідач та позивач підписавши договір погодили всі його істотні умови, зокрема порядок здійснення розрахунків у випадку дострокового припинення даного договору. Водночас в апеляційній скарзі відповідач зазначив, що вартість медичних послуг (аналогічних фактично отриманим та придбаним у рамках договору) під час розрахунку окремо по кожній послуді згідно з чинним на той момент Прейскурантом цін була б вищою від тих, які надавались позивачу саме за програмою «Амбулаторний нагляд за вагітністю». Це відбулось через те, що «особа замовляла та оплачувала декілька медичних послуг одночасно, їх вартість була нижчою, аніж замовлення цих послуг кожна окремо. Відповідно до пояснень позивачки та перерахунку вартості наданих послуг відповідача встановлено, що впродовж 11.01.2015–12.05.2015 ОСОБА_1 був наданий ряд медичних послуг. Відповідно до перерахунку вартості наданих послуг за період з 11.01.2015 по 12.05.2015 ОСОБА_1 були надані послуги на суму 13 458 грн [33].

Сторонами договору про надання медичних послуг зазвичай є заклад охорони здоров'я і пацієнт.

Пацієнтом, відповідно до ст. 3 Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я» вважається «фізична особа, яка звернулася за медичною та/або реабілітаційною допомогою або медичною послугою та/або якій така допомога або послуга надається» [3]. Звертаємо увагу на те, що правовий статус пацієнта в Україні спеціальним законом про права пацієнтів не визначено. У загальному вигляді цей статус регламентовано Законом України «Основи законодавства про охорону здоров'я», що є причиною великої кількості судових спорів. Права пацієнта визначені в Лісабонській декларації прав пацієнта [34]. Декларація описує основні права, надання яких пацієнтам повинні забезпечити лікарі.

Якщо законодавство або дії уряду порушують ці права, лікарі за допомогою відповідних засобів повинні намагатися забезпечити або поновити їх. Доводиться констатувати, що досить велика кількість звернень до Європейського Суду з прав людини свідчить про численні порушення таких прав в Україні («М. проти України», «Горшков проти України», «Акопян проти України», «Анатолій Руденко проти України», «Наталія Михайленко проти України» та інші). Звертаємо увагу на ухвалу Федерального Верховного Суду Німеччини від 18 лютого 2020 року, у якій зазначено, що «у справах про лікарські помилки повинні пред'являтися пропорційні вимоги до ступеня деталізації обставин справи, які надаються пацієнтами», а також вказано на те, що «від пацієнтів не можна очікувати та вимагати точного володіння медичними знаннями, оскільки у них відсутнє точне розуміння процесів лікування та необхідна кваліфікація для аналізу та надання обставин справи, що становлять предмет спору. З метою належної участі в цивільному процесі сторона не повинна мати професійні медичні знання. У зв'язку з цим сторона процесу, яка є пацієнтом, має право обмежитися доповіддю, яка дасть змогу припустити про порушення на стороні обслуговувального персоналу в силу наслідків, що настали для пацієнта. Зокрема, пацієнт не зобов'язаний шукати і надавати суду можливі причини інфікування. Обмежений первинний тягар ствердження та доведення з боку пацієнта слугує для забезпечення процесуальної рівності сторін, що зі свого боку підвищує обов'язок суду щодо роз'яснення обставин справи аж до призначення експертизи з обов'язку служби, ex officio, якщо пацієнт указує на можливість вирішення спору таким засобом доказування» [35].

Заклади охорони здоров'я (медичні працівники, а також ФОП, які надають медичні послуги) є також однією зі сторін договору. Як слушно зазначає С. Г. Стеценко, українське законодавство не містить чіткого нормативного визначення суб'єктів медичних правовідносин [36, с. 322]. Відтак правовий статус лікаря в Україні також чітко не визначено. У європейських країнах, звертаючись до медичного закладу за отриманням медичної послуги, пацієнт має чітко визначений перелік прав і обов'язків, а медичний працівник надаючи пацієнту медичну послугу, так само має чітко визначений перелік прав і обов'язків.

Підписання договору про надання медичних послуг передбачає також і захист прав пацієнтів і медичних працівників, які надаватимуть медичні послуги, передбачені в договорі. За невиконання умов договору передбачається юридична відповідальність. Акцентуємо увагу на те, що для настання відповідальності за завдання шкоди ушкодженням здоров'я необхідна наявність таких умов: протиправна поведінка особи, яка завдала шкоду, наявність шкоди, причинно-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою та шкодою, наявність вини. Моральна шкоди, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, установлених частиною другою цієї статті (частина 1 статті 1167 ЦК України) [22].

У рішенні Коростенського міськрайонного суду Житомирської області вказано, що загальні підстави відповідальності за завдану майнову та моральну шкоду передбачені

нормами ст. 1166, 1167 ЦК України, відповідно до яких шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності вини [37]. Водночас суд акцентує увагу на те, що заподіяна особі шкода підлягає відшкодуванню повним обсягом особою, яка її заподіяла, за умови, що дії останньої були неправомірними, між ними і шкодою є безпосередній зв'язок та є вина зазначеної особи у заподіянні шкоди. За відсутності хоча б однієї з указаних умов на відповідача не може бути покладено зобов'язання щодо відшкодування шкоди. На це звернено увагу в п. 5 постанови пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», згідно з якою до загальних підстав цивільно-правової відповідальності обов'язковому з'ясуванню під час вирішення спору про відшкодування моральної (немайнової) шкоди підлягають: наявність такої шкоди, протиправність діяння її заподіювача, наявність причинного зв'язку між шкодою і протиправним діянням заподіювача та вини останнього в її заподіянні. Суд, зокрема, повинен з'ясувати, чим підтверджується факт заподіяння позивачеві моральних чи фізичних страждань або втрат немайнового характеру, за яких обставин чи якими діями (бездіяльністю) вони заподіяні, в якій грошовій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він при цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору [37].

Враховуючи наведене вище доводиться констатувати, що договір про надання медичних послуг потрібно розглядати як домовленість сторін цього договору, тобто пацієнта і закладу охорони здоров'я (ФОП, який надає медичні послуги) у формі погодженої згоди згідно із загальноцивільними умовами дійсності на набуття чинності договору. Такий договір є двостороннім, оплатним, строковим (безстроковим), консесуальним. Метою такого договору буде процес, унаслідок якого досягається результат.

Досліджуючи особливості договорів про надання медичних послуг Р. А. Майданник зазначає, що специфікою предмета договору є те, що суб'єкт надання медичних послуг (виконавець) повинен гарантувати безпеку медичної послуги для пацієнта. Таку безпеку виконавець повинен забезпечувати у процесі її надання. Водночас, зазначає учений, відповідальність за шкоду може наступати незалежно від часу її виникнення [7, с. 57]. Інша особливість такого договору пов'язана з підвищеними вимогами до виконавця послуг стосовно надання необхідної інформації. Така інформація має бути надана за змістом і обсягом, який дасть змогу пацієнту прийняти свідоме рішення стосовно медичної послуги (її вплив на організм пацієнта, супутні чи подальші наслідки такого впливу), яка є об'єктом договору.

Аналізуючи природу, сферу застосування й особливості договорів про надання медичних послуг, А. А. Герц класифікувала такі договори: залежно від суб'єктного складу (виконавця послуг і пацієнта, його громадянства, віку); залежно від того, на чію користь укладено договір про надання медичних послуг [5, с. 16–19]. Окремо вчена виділяє договір про репродуктивні права фізичних осіб; про надання хірургічних послуг; про надання хірургічних послуг, який є різновидом договору про надання медичних послуг (до яких належать послуги пластичної хірургії) [5, с. 19].

У контексті нашого дослідження варто звернути увагу і на договори добровільного медичного страхування. Останні в Україні не користуються попитом через низький рівень життя; високу вартість медичних послуг; відсутність єдиних стандартів і підходів до надання страхових медичних послуг; низький поріг юридичної відповідальності страховиків перед страхувальниками; відсутність законодавства щодо медичного страхування; відсутність інформаційно-роз'яснювальних заходів стосовно інформування населення переваг і недоліків медичного страхування; низька частка видатків на охорону здоров'я щодо ВВП; недостатній рівень розвитку корпоративного страхування та корпоративної соціальної відповідальності в Україні тощо.

Проте такі договори користуються попитом у країнах ЄС, де діє модель медичного страхування. Враховуючи європейський вектор України, маємо надію на подальший розвиток договірних правовідносин у сфері охорони здоров'я в нашій країні.

Висновки. Встановлено, що цивільне законодавство України визначає лише загальні положення про договір, однак не враховує специфіки медично-правових відносин, оскільки до такої категорії договорів застосовуються загальні положення договору про надання послуг, визначені у ст. 901–907 Цивільного кодексу України.

Характеризуючи загалом правову природу договорів про надання медичної допомоги, варто зазначити, що такі договори мають як спільні – типові риси, так і відмінності (специфіку) залежно від предмета договору та його істотних умов. Врахування специфіки договорів (типових рис і відмінностей) сприяє правильному вибору виду договору, забезпечує його відповідність змісту предмета регулювання.

Визначено специфіку предмета договору про надання медичних послуг, до якої віднесено обов'язковість безпеки медичної послуги для пацієнта, яку виконавець повинен забезпечувати у процесі її надання та підвищені вимоги до виконавця послуги стосовно надання необхідної інформації, яка за змістом і обсягом дасть змогу пацієнту прийняти свідоме рішення стосовно медичної послуги (її вплив на організм пацієнта, супутні чи подальші наслідки такого впливу).

Проаналізовано судову практику з вирішення медичних спорів. Встановлено неефективність застосування норм Закону України «Про захист прав споживачів» для врегулювання відносин, пов'язаних з наданням медичних послуг, оскільки Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини, що виникають з приводу придбання, замовлення, використання товарів (робіт, послуг) для власних побутових потреб, а предметом медичних послуг є особисті немайнові блага – життя і здоров'я, які не можуть бути віднесені до правовідносин, спрямованих на задоволення побутових потреб. Зроблено висновок, що застосування норм Закону України «Про захист прав споживачів» є неприпустимим для врегулювання відносин щодо надання медичних послуг.

Проаналізовано структурні елементи договору про надання медичних послуг. Встановлено існування різних підходів до розуміння істотних умов договору, яке пов'язане з відсутністю переліку таких умов, що на практиці породжує різні підходи до розуміння їх змісту.

Перспективним напрямом дослідження є подальше дослідження особливостей приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чеховська І. В. Зарубіжний досвід правового забезпечення реалізації проєктів єдиного медичного простору. *Ірпінський юридичний часопис*. 2020. Вип. 2 (4). С. 31–41.
2. Миронова Г. А. Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги : монографія / Відп. ред. академік НАПрН України О. Д. Крупчан. Київ, 2015. 309 с.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закону України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 04.01.2025).
4. Чехун О. В. Надання платних медичних послуг: цивільно-правові аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 213–215.
5. Герц А. А. Класифікація договорів про надання медичних послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія право. 2015. Випуск 32, том 2. С. 16–20.
6. Чеховська І. В. Медичне право України : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 480 с.
7. Майданік Р. А. Договір про надання медичних послуг. *Медичне право*. 2010. № 5 (1). С. 52–66.
8. Маковій В. П. Співвідношення публічного та приватного інтересу у сфері надання медичних послуг за програмою медичних гарантій. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія Право. 2020. № 10 (22). С. 118–124.
9. Єдиний медичний простір України: правовий вимір : монографія / за заг. ред. С. Г. Стеценка. Харків : Право, 2022. 672 с.
10. Скриннікова К. О. Деякі аспекти цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг. *Проблеми цивільного права та процесу*. Харків, 2018. № 2. С. 282–283.
11. Сенюта І. Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики : монографія. Львів : Вид-во ЛЮБФ «Медицина і право», 2018. 640 с.
12. Булеца С. Б. Договір про надання особливих послуг. *Електронне видання «Порівняльне аналітичне право»*. 2017. № 6. С. 90–93. URL : http://www.pap.in.ua/6_2017/26.pdf (дата звернення: 30.12.2024).
13. Блащук Т. Б. Договір про надання медичних послуг (медичного обслуговування) в умовах реформи медичної галузі. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2 (16). С. 1–14.
14. Postmortal and Posthumous Reproduction: Ethical and Legal Approaches to the Legalization / Chekhovska I., Teremetskyi V., Bozhuk I., Knyazka L., Obryvkina O., Meniv L. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol. 24, Special Issue 1, Business Ethics and Regulatory Compliance, 1–8. URL : <https://www.abacademies.org/abstract/postmortal-and-posthumousreproduction-ethical-and-legal-approaches-to-the-legalization-12228.html>

Дяченко В. С. Особливості приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг

15. Герц А. А. Медична послуга як об'єкт правового регулювання. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2015. № 15, том 2. С. 11–13.
16. Єщенко Т. Правове регулювання договору про надання медичних послуг. *Юридична газета*. 8 серпня 2017 р. URL : <http://yurgazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmaceutika/pravove-regulyuvannya-dogovoru-pro-nadannya-medichnih-poslug.html> (дата звернення: 30.12.2024)
17. Абрамович Н. Особливості укладення, зміни та припинення договору про надання медичних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 4–7.
18. Венедіктова І. В. Правова природа медичних послуг. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 44–48.
19. Кізлова О. С. Договір про надання медичних послуг як цивільно-правовий договір. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 39–44.
20. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 04.01.2025).
21. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 04.01.2025).
22. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської від 05 жовтня 2021 року у справі № 344/3764/21 / Liga 360. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/107878096?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=j103 (дата звернення: 04.01.2025).
23. Рішення Піщанського районного суду Вінницької області від 25 квітня 2019 року в справі № 134/845/18 / Liga 360. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_21_Krat_18_11.pdf (дата звернення: 04.01.2025).
24. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2016. 421 с.
25. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 566 с.
26. Постанова Вінницького апеляційного суду області від 06 травня 2020 року в справі № 134/845/18 / Liga 360. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/C023655> (дата звернення: 04.01.2025).
27. Рішення від 27.04.2017 по справі № 142/897/15-ц Апеляційний суд Вінницької області / *Zakon online*. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/66329079> (дата звернення: 04.01.2025).
28. Смотров О. І. Договір щодо оплатного надання медичних послуг : дис. ... канд. юрид. наук : 12.0030.03. Харків, 2003. 177 с.
29. Майданик Р. А. Договір про надання медичних послуг: загальні положення. *Методологічна скарбниця*. 2016. № 1. С. 139–158.

30. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.01.2025).

31. Рішення № 122188866, 04.10.2024, Тисменицький районний суд Івано-Франківської області. URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/122188866/> (дата звернення: 04.01.2025).

32. Рішення № 91245460, 20.07.2020, Бориспільський міськрайонний суд Київської області. URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/91245460/> (дата звернення: 04.01.2025).

33. Постанова Вінницького апеляційного суду області від 06 травня 2020 року в справі № 134/845/18 / Liga 360. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/C023655> (дата звернення: 04.01.2025).

34. Декларація № 990_016 від 01.10.1981. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта / *Zakon online*. URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/159441___159441 (дата звернення: 04.01.2025).

35. Ухвала Федерального Верховного Суду Німеччини від 18 лютого 2020 року. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_21_Krat_18_11.pdf (дата звернення: 04.01.2025).

36. Медичне право України : підручник / за заг. ред. С. Г. Стеценка. К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с.

37. Рішення Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 29.11.2018 у справі № 279/6324/14-ц. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78222229> (дата звернення: 04.01.2025).

REFERENCES

1. Chekhovska I. V. Foreign experience of legal support for the implementation of projects of a single medical space. *Irpın Legal Journal*. 2020. Issue 2 (4). P. 31–41.

2. Mironova G. A. Private law regulation of personal non-property relations in the field of medical care : monograph / Deputy editor. academician of the National Academy of Sciences of Ukraine O. D. Krupchan. Kyiv, 2015. 309 p.

3. Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care : Law of Ukraine of 19.11.1992 No. 2801-XII // Database (DB) "Legislation of Ukraine" / Verkhovna Rada (VR) of Ukraine. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (date of access: 04.01.2025).

4. Chehun O. V. Provision of paid medical services: civil legal aspects. *Journal of the Kyiv University of Law*. 2010. No. 2. P. 213–215.

5. Herts A. A. Classification of contracts for the provision of medical services. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law Series*. 2015. Issue 32. Volume 2. P. 16–20.

6. Chekhovska I. V. Medical law of Ukraine: teaching manual. Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2020. 480 p.

7. Maidanyk R. A. Contract for the provision of medical services. *Medical law*. 2010. No. 5 (1). P. 52–66.

Дяченко В. С. Особливості приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг

8. Makoviy V. P. The relationship between public and private interest in the provision of medical services under the medical guarantees program. Scientific and informational bulletin of the Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytsky. *Journal. Series Law*. 2020. No. 10 (22). P. 118–124.
9. The single medical space of Ukraine: legal dimension : monograph / ed. by S. G. Stetsenko. Kharkiv : Law, 2022. 672 p.
10. Skrynnikova K. O. Some aspects of civil law regulation of relations in the field of providing medical services. *Problems of civil law and process*. Kharkiv. 2018. No. 2. P. 282–283.
11. Senyuta I. Ya. Civil legal regulation of relations in the field of medical care: issues of theory and practice : monograph. Lviv : Publishing house of the Ukrainian Federation of Law Societies "Medicine and Law", 2018. 640 p.
12. Buletsa S. B. Contract for the provision of special services. *Electronic publication "Comparative analytical law"*. 2017. No. 6. P. 90–93. URL : http://www.pap.in.ua/6_2017/26.pdf. (access date: 30.12.2024).
13. Blaschuk T. B. Contract for the provision of medical services (medical care) in the context of the reform of the medical industry. *Journal of the National University "Ostroh Academy"*. Series "Law". 2017. No. 2 (16). P. 1–14.
14. Postmortal and Posthumous Reproduction: Ethical and Legal Approaches to the Legalization / Chekhovska I., Teremetskyi V., Bozhuk I., Knyazka L., Obryvkina O., Meniv L. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory*. Issues. 2021. Vol. 24, Special Issue 1, Business Ethics and Regulatory Compliance, 1–8. URL : <https://www.abacademies.org/abstract/postmortal-and-posthumousreproduction-ethical-and-legal-approaches-to-the-legalization-12228.html>
15. Herts A. A. Medical service as an object of legal regulation. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Ser.: Jurisprudence. 2015. No. 15. Vol. 2. P. 11–13.
16. Yeshchenko T. Legal regulation of the contract for the provision of medical services. *Yurydychna gazeta*. August 08, 2017. URL : <http://yurgazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmacevtika/pravove-regulyuvannya-dogovoru-pro-nadannya-medichnih-poslug.html>. (date of access: 12/30/2024).
17. Abramovich N. Peculiarities of concluding, amending and terminating a contract for the provision of medical services. *Entrepreneurship, economy and law*. 2017. No. 4. P. 4–7.
18. Venediktova I. V. The legal nature of medical services. *Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2014. No. 5. P. 44–48.
19. Kizlova O. S. The contract for the provision of medical services as a civil law contract. *Law and society*. 2014. No. 2. P. 39–44.
20. Civil Code of Ukraine : Law of Ukraine dated 16.01.2003 No. 435-IV // Database (DB) "Legislation of Ukraine" / Verkhovna Rada (VR) of Ukraine. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (access date: 04.01.2025).
21. On the Protection of Consumer Rights: Law of Ukraine dated 05/12/1991 No. 1023-XII // Database (DB) "Legislation of Ukraine" / Verkhovna Rada (VR) of Ukraine. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (access date: 01/04/2025).

22. Decision of the Ivano-Frankivsk City Court of Ivano-Frankivsk Region dated October 05, 2021 in case No. 344/3764/21 / Liga 360. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/107878096?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03 (access date: 01/04/2025).

23. Decision of the Pishchansky District Court of Vinnytsia Region dated April 25, 2019 in case No. 134/845/18 / Liga 360. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_21_Krat_18_11.pdf (date of application: 04.01.2025).

24. Herts A. A. Contractual obligations in the field of medical services : dissertation ... Dr. of Law : 12.00.03. Lviv, 2016. 421 p.

25. Private law principles of human rights protection in a social state : monograph / ed. by I. V. Chekhovska. Irpin : State Tax University, 2023. 566 p.

26. Resolution of the Vinnytsia Regional Court of Appeal dated May 6, 2020 in case No. 134/845/18 / Liga 360. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/C023655> (date of application: 04.01.2025).

27. Decision dated April 27, 2017 in case No. 142/897/15-ц Vinnytsia Regional Court of Appeal / Zakon online. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/66329079> (date of application: 04.01.2025).

28. Smotrov O. I. Contract for the paid provision of medical services : diss. ... candidate of law : 12.0030.03. Kharkiv, 2003. 177 p.

29. Maidanyk R. A. Contract for the provision of medical services: general provisions. *Methodological treasury*. 2016. № 1. P. 139–158.

30. Constitution of Ukraine : Law of Ukraine of 28.06.1996 // Database (DB) "Legislation of Ukraine" / Verkhovna Rada (VR) of Ukraine. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date: 04.01.2025).

31. Decision No. 122188866, 04.10.2024, Tysmenytskyi District Court of Ivano-Frankivsk Region. URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/122188866/> (date of application: 04.01.2025).

32. Decision No. 91245460, 20.07.2020, Boryspil City District Court of Kyiv Region. URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/91245460/> (date of application: 04.01.2025).

33. Resolution of the Vinnytsia Regional Court of Appeal dated May 6, 2020 in case No. 134/845/18 / Liga 360. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/C023655> (access date: 04.01.2025).

34. Declaration No. 990_016 dated 01.10.1981 Lisbon Declaration on the Rights of the Patient / Zakon online. URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/159441___159441 (access date: 04.01.2025).

35. Decision of the Federal Supreme Court of Germany dated February 18, 2020. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_21_Krat_18_11.pdf (access date: 04.01.2025).

36. Medical law of Ukraine : textbook. Editor-in-chief S. G. Stetsenko. Kyiv : All-Ukrainian Association of Publishers "Legal Unity", 2008. 507 p.

37. Decision of the Korosten City District Court of Zhytomyr Region dated 11/29/2018 in case No. 279/6324/14-ц. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78222229> (date of application: 01/04/2025).

V. S. Diachenko. FEATURES OF PRIVATE LEGAL REGULATION OF RELATIONS IN THE SPHERE OF PROVISION OF MEDICAL SERVICES

The article analyzes the legal nature of medical care contracts, establishes that such contracts have both common – typical features, and differences (specificity) depending on the subject of the contract and its essential conditions.

The attention is focused on the fact that the civil legislation of Ukraine defines only general provisions on the contract, but does not take into account the specifics of medical-legal relations, since the general provisions of the contract for the provision of services, defined in Articles 901–907 of the Civil Code of Ukraine, apply to this category of contracts.

It is proven that taking into account the specifics of contracts (typical features and differences) contributes to the correct choice of the type of contract, ensures its compliance with the content of the subject of regulation.

The specifics of the subject of the contract for the provision of medical services are determined, which includes the mandatory safety of the medical service for the patient, which the performer must ensure in the process of its provision, and increased requirements for the performer of the service regarding the provision of the necessary information, the content and scope of which will allow the patient to make an informed decision regarding the medical service.

The structural elements of the contract for the provision of medical services are analyzed. It is established that there are different approaches to understanding the essential terms of a contract, which is associated with the lack of a list of such terms. It is proven that the lack of such a list is the reason for different approaches in judicial practice in resolving medical disputes.

The judicial practice on the resolution of medical disputes has been analyzed. The ineffectiveness of the application of the norms of the Law of Ukraine “On Consumer Rights Protection” for the regulation of relations related to the provision of medical services has been established. It has been concluded that the application of the norms of the Law of Ukraine “On Consumer Rights Protection” is unacceptable for the regulation of relations related to the provision of medical services.

Keywords: medical service, medical disputes, contract for the provision of medical care, patient, medical worker, medical legal relations.

Стаття надійшла до редколегії 28 січня 2025 року